

Olja — ídnaður og so Føroyar

Fram er komið í donskum tíðindablaði, at alt bendir á, at rivuligar oljunegdir finnast í føroysku undirgrundini. Ikki minni enn tjúgu skulu tey oljufeløg vera, sum longu hava vent sær til »avvarandi myndugleikar« við umsókn um at sleppa at leita og útvinna hetta svartu gullið, sum eftir teirra metan helst man ligga og biða, til onkur bert ómakar sær so frægt, sum at draga tað fram í dagsins ljós. Blaðið ger vart við, at tað enn er ógreitt, hvørjir myndugleikar, danskir ella føroyskir, ið hava skulu tað avgerandi orðið, tá støða skal takast til tær ymsu umsóknirnar; sama blað viðmerkir annars, at landstýrið arbeiðir við málinum, og at til-mæli tess er væntandi í næstu framtíð. Men so er bert at vóna, at landstýrið fer at taka sær ta neyðugu umhugsunartíðina í málinum, tiggjundir av árum um neyðugt, tí væntandi verður neyvan nakað annað mál av so avgerandi týðningi fyri landsins framtíð sum hetta. Sammett við slíkt álvarsmál sum EEC-málið til dømis, man hetta mál vera sum túnatos at rokna, hóast eingin okkara longur ivast um álvarssemi av nevnda málið, sum tað hóast alt eydnaðist at loysa flestu landsmonnum okkara til vildar.

Tíðina hava vit á okkara síðu eins og róni til at biða, tí oljan, hvar hon so møguliga liggur, veksur í virði fyri hvønn morgun

okkum enn mátti unnast at vakna til okkara hampuliga reinu føroysku gerandis- sum halgdagar, hvat vit neyvan kunnu vænta okkum, um oljugevstur í framtíðini fer at taka seg upp av álvara á okkara leiðum. Men eg eri hóast alt ivaleysur í, at vit enn eina tíð munnu fara at halda oljufeløg- unum frá livinum, og um vit tó skuldu gjørt ov seinir á sjóarfallinum, man hetta ikki fara at nerva okkum munandi meira enn hini oljunýtandi og -framleiðandi londini, sum møguliga verða at vakna við kaldari drey m enn vit, um vit í millumbilinum leggja alla áherðslu á at gerast so sjálvbjargin sum møguligt við reinforari orku. Harvið verður ikki sagt, at vit í kreppustøðu ikki skulu gera nýtslu av møguliga rikidømi okkara, um vit til fullnar vissa okkum tamarhald á framleiðslugongdini, men samfelagsreim-ingunum stóru sleppa vit ikki undan, um bert sett verður á at grava, hvussu fegin vit so vilja. Men vónandi kunnu vit kannska siga, fer tað helst at taka drúgvu tíð, til spurningurin viðvíkjandi einkarrættinum til veitan av leitingar- og grevstrarloyvi verður loystur, møguliga so leingi at kvikir heilar eru komnir nærri nýggjum og meira fullgóðum orukeldum, sum betur hóska okkara samfelag, enn henda svinska oljan. Men longu nú áttu vit at gjørt dønnum greitt, at

loysing er sjálvsegð og átrokandi neyðug, um hesir so mikið sum bert royna at ávirka føroysku stóðutakanina í hesum álvarsmáli, eins og um hesir av eintingum fara undir at veita leitingar- og grevstrarloyvi. Hetta má metast sum føroyskt mál burturav.

I mun til aðrar tjóðir, sum hugsandi kundu komið í okkara stóðu, kunnu vit kenna okkum tryggari, eftirsum vit ikki hava vinnustættir, sum framum aðrar kunnu hugsast at hava seráhugamálið oljuni viðvíkjandi, áhugamál sum ávirka kundu tingmanna stóðutakan, so henda møguliga ikki varð heilt í tráð við fólksins hugsan í hesum álvarsmáli. Men hinvegin hava vit við nógaldandi jarðarlóg onga vissu fyri, at áðanar av jørð framvið teimum strandøkjum, sum hugsandi kundu verið nýtt til oljuvirksemi, sum til dømis byggjan av boristøðum, olju-reinskingarvirkjum og tilikum, ikki selja til útlendskar fyr-tøkur, hóast vit møguliga gera umheiminum greitt, at eingin oljugevstur verður á okkara leiðum í bræði.

Vit hava tianverri talandi dømi um føroyskar strámen hjá útlendskum fyrítøkum, sum møguliga kundu sniðgingið tjóðina einaferð enn, um vit ikki við lógtvísniðtøku banna allari solu av jørð til útlendskar fyrítøk eins og einstaklingar. Við EEC-málinum í huga og teimum

samfelagsligu ræðuleikum, sum av hesum kundu standast, man tað vera beinast at hugsa, at tjóðin í sama anda hevði tikið undir við slikari avgerð, hóast vit møguliga høvdu skert ognarrættin hjá nøkrum fáum einstaklingum. Vit kunnu nevnliga ikki kenna okkum nóg tryggjar fyri, at útlendsk oljufeløg ikki nærkast okkum í vónini um at koma undan øðrum fyrítøkum, sum vilja floyma um landið sum myggjabitar, um leyst verður givið einaferð í framtíðini.

Ídnaðarlondini rópa eftir olju, einamest USA, sum einsamalt nýtir ein triðing av heimsins oljuframleiðslu, og nýtist helst ikki at viðmerkja nærri, at hetta er oyðsl burturav, men um vit møguliga og tað av góðum grundum velja at halda aftur øllum oljuvirksemi á okkara leiðum, samstundis sum tað gerst stórveldunum greitt, at vit í undirgrundini hava so rivuligar goymslur, at hesar enn eina tíð kunnu hjálpt teirra fátongdu samfelags- og idnaðarskipanum, verða vit at gera okkum greitt, at tjóðin verður enn meira forfjónað og einsamøll enn áður. At kenna seg forfjónaðan torvar okkum tó ikki, uttan so at vit hava álvarsligar minnilutakenslur at dragast við, og hitt — at vera einsamallur — kundi mög- luga hugsast at gagna okkum best í eina tíð, har tað tykist heldur striltið at halda burtur útlenska síðloysi, sum mest-

sum er við at koma egna uppruna okkara. Men líva skulu vit kortini, og hvussu ráða vit og Várharra ikki eina, tí fiskiskapurin á heimasjógvni fer valla í framtíðini eins lítið og nú, at rokka til føði og býti við ávisar innflutningsvørur, sum vit ikki kunnu vera fyriltan. Sostatt kunnu vit bert, eftir at olju- oyðandi londini við USA á odda hava viðtikið, at olja sum ein- hvør onnur orka er alheimsogn, vænta okkum at standa enn veikari í millumlandtadinginum um fiskivinnuspurningar enn áður. Hugsandi er tað tó, at vit kundu gjørt sjálvbjargin við matvorum, uttan at vit tó fisk hvønn dag, um stórri dentur varð lagdur á landbúnaðin, men fiskiskap á fjarleiðum kunnu vit ikki vera fyriltan enn eina góða tíð, um útlendskt gjaldoyra skal fáast til innflytan av øðrum neyðsinjarvorum. Men um vit við avgerð okkara um ikki at gera nýtslu av teirri olju, sum møguliga finnast, móta handils- trupulleikum frá teimum lond- um, sum í letuni mestsum breyðføða okkum, lond sum øll hava olju fyri neyðini, finnast tianbetur aðrar tjóðir, sum vegna okkara torskilta orku- politikk neyvan fara at aftra seg við at selja okkum tað sindrið, vit bert illa halda okkum til at líva fyriltan; vit kunnu til dømis taka Russland, Rumeni- u og Noreg fyri bert at nevna nøkur, sum fyriltan at vera sjálvbjargin við orku helst kunnu ganga okkara innflut- ningsynskjum á móti.

Tað er ikki nýtt undir sólini, at olja møguliga finnast við Føroyar. Danska blaðið Børsen gjordi viðmerkingar hesum við- vikjandi fyri 2—3 árum síðani, og minnst meg rætt, so gjordi lögmaður greitt, eftir at verða spurður um ætlanir føroyinga, um olja veruliga fannst, at vit als ikki høvdu ávisar ætlanir í so máta, tí helst mundi tað fara at ganga rúm tí, til henda olja vegna dýpið kundi takast upp við samuligum vinningi. Svárið var sostatt hvørki játtan ella av- sannan av møguligu ætlanum okkara, men varð hetta givið við størsta fyrivarni. So er bert at vóna, at framtíðarinnar politikk- arar fara at vísa sama varsemi, so fløkt og hættisligt hetta mál annars kann gerast okkum.

Vit minnst flestall risting- arnar suðuri í Vági seinnapartin í 60unum. Jarðfrøðingar og aðrir góðir menn vóru samdir um, at hesar ristingar ikki stóðu í sam- band við ein minni jarðskjálvta, men at hesar helst mundu stand- ast av gløpnum í berginum, sum møguliga rapaðu saman. Í hesum viðfanginum er tað freist- andi at viðmerkja tað óvanliga stóra tal av økendum kavbátum, sum sæddir vóru frá hesum tíðarskeiði og úteftir bæði við Føroya-, Noregs-, Svíaríks- og Grønlandsstrendur. Næst er at hugsa í slíkum forum, at ófrið- liga sinnaðar tjóðir eru á njóns- araferð. Men eins væl og mest hugsandi eru hesir kavbátar, sum eingin rættuliga vit kennast við, á oljuleiting- ➔

Her koyrir Papadopoulos, sum nú situr fangi á eina oyggj í Ægeara- havinum, ein atkvøðuseðil í kassan við eitt av valunum, hann skipaði fyri undir hernaðarlígari ansan

sótu í almennum stórvum undir hernaðarstýrinum, verða sett úr starvi.

I valskriftum leggja teir dent á, at treytin fyri fullkomnari demokratisering er, at landið rekur ein sjálvstøðugan uttan- rikispolitikk. Fyri at hetta kann lata seg gera, má landið taka seg úr Nato, og sleppa sær undan imperialismuni og fleirtjóða- monopolum, sum kundu gera, hvat teim lysti undir einaræðis- harranum Papadopoulos.

Valskipan

Tað, at hesir vinstrabólkarnir hava tikið seg saman, hevur sjálvandi styrkt um stóðu teirra. Men enn er ein trupulleikin — valskipanin. Hana hava borgar- ligu flokkarnir fingið iðgjøgnum

og hevur hon ein vansa fyri smáflokkar. Fyri at fáa eykta- tinglimir, sum betur um verstu fylgjurnar av eindømis-skipan- ini, krevjast í minsta lagi 17% av atkvøðunum. Fyri valsam- gongur er prosenttalið heilt uppi á 25.

Tað er henda heldur ódemo- kratiska vallógin, ið m. a. er orsøkin til, at vinstrahallu flokk- arnir stilla upp undir einum flokksnavni. Vallógin hevur eis- ini fingið harðar ábreiðslur frá hinum flokkunum.

Sameint Vinstra hevur fingið góða móttøku og roknað úrslitið við einum hampiligum órsliti. Meiriluta fáa teir ikki, og ei heldur rokna teir sjálvir við, at teir koma at luttaka í stjórnar- arbeiðinum.

Papadopoulos ákærdur

Fyrrverandi einaræðisharrin í Grikkalandi, Georg Papado- poulos, sum saman við 49 herov- astum situr undir varðhaldi á oynni Kea í Ægearahavinum, er ákærdur fyri svikagerðir og und- irgravingarvirksemi í samband við statskvættið 1967.

Hann hevur í einum skrivi — memorandum — til appellar- tinn í Athen greitt frá, at kollvelt- ingin, ibirt av herovastum, er eitt bragd í grikskari søgu. Hann fortelur í hesum skrivi, at stóðan áðrenn kvættið var út av lagi ógreið. Fólkíð og herurin

høvdu rætt at fremja eina koll- veltung, tá eingin onnur loysnin var. Tann fyrrverandi einaræðis- harrin viðgongur tó, at stjórn- hansara sat longri enn neyðugt, og at hon óivað kann hava mis- tikið seg.

Umframt Georg Papadoul- os er varamaður hansara Styli- anos Pattakos eins og 49 her- ovastar ákærdir fyri at hava brotið landsins grundlóg frá 1. januar 1952. Verða teir dømdir sekkir, kunna teir rokna við deyðadómi ella livslangari fongs- ulstið.